

UNIVERSITETET I OSLO

Kulturhistorisk museum – arkeologisk undersøkelse

Rapport 2025/19

Holum

Grav, vikingtid

Holum 38/1

Valle, Agder

Jo-Simon Frøshaug Stokke

ARKEOLOGISK SEKSJON
KULTURHISTORISK MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

Gårds-/bruksnavn	Gnr./bnr.
Holum	38/1
Kommune	Fylke
Valle	Agder
Saksnummer (KHM)	Prosjektkode
2020/14610, 2025/91035	104553
Kulturminnetype	Tidsrom for utgravning
Grav	5.7.-7.7.2023
Kartdatum	Koordinater
EUREF89 UTM sone 32 N, EPSG: 25	N: 6566274 Ø: 417378
Aksesjonsnummer (Aks-nr.)	Museumsnummer (C-nr.)
2023/1144	C66381
ID-nr. (Askeladden)	Fotonummer (Cf-nr.)
299408	Cf56142
Tiltakshaver	Utgravingsleder
	Jo-Simon Frøshaug Stokke
Rapport ved	Dato
Jo-Simon Frøshaug Stokke	15.08.2025
Saksbehandler	Prosjektleder
Kjetil Loftsgarden	Kjetil Loftsgarden

SAMMENDRAG

Sikringsgraving av en grav fremkommet under totalrenovering av et våningshus på Holum i Valle, Setesdal. Like under matjorda på toppen av en moderne skjæring inntil huset dukket det under maskinell graving opp et sverd og en spydspiss. Ved nærmere ettersyn av funnstedet ble det også samlet inn et antall glassperler og mindre gjenstander av kobberlegering. Etter befarings av arkeologer fra Agder fylkeskommune og Kulturhistorisk museum i Oslo ble bunnen av graven vurdert til å være relativt uberørt og ytterligere utgravning nødvendig for å sikre informasjon og gjenstander. Under de påfølgende utgravningene fremkom det ytterligere gravgods, deriblant en øks, skjoldbule, sigd, stekepanne, ullkam, kniv, ildstål, spinnehjul, en trefliket spenne, to skålspenner og et antall glassperler. Samlet tyder funnene på en dobbeltgrav fra rundt midten av 900-tallet.

INNHold:

1	Bakgrunn for undersøkelsen.....	3
2	Deltagere, tidsrom	3
3	Formidling.....	3
4	Landskapet, funn og kulturminner	3
5	Problemstillinger – prioriteringer.....	6
6	Utgravningsmetoder, -forløp og dokumentasjon	6
6.1	Feltdokumentasjon og katalogiseringsstrategier	7
6.1.1	Maskinvare og programvare.....	7
6.1.2	Katalogisering	7
6.2	Kildekritiske forhold	8
7	Strukturer, kontekster og gjenstander.....	8
7.1	Grav 1	10
8	Dateringer, naturvitenskapelige prøver og analyser.....	16
9	Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon.....	16
10	Litteratur.....	17
11	Vedlegg	19
11.1	C66381/1-46.....	19
11.2	Arkivert originaldokumentasjon	31

1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I forbindelse med totalrenovering av et våningshus utvidet Oddbjørn Holum Heiland en gammel skjæring inntil huset med gravemaskin fredag 23. juni 2023. Like under matjorda på toppen av skjæringen dukket det straks opp et sverd og andre jerngjenstander. Ved nærmere ettersyn av funnstedet ble det også samlet inn et antall glassperler og mindre gjenstander av kobberlegering. Arkeologer fra Agder fylkeskommune og Kulturhistorisk museum i Oslo dro på befaring av funnstedet tirsdag 27. juni. Bunnen av graven ble vurdert til å være relativt uberørt og ytterligere utgravning var nødvendig for å sikre informasjon og gjenstander. Museet gjennomførte utgravningene uken etter.

2 DELTAGERE, TIDSROM

De arkeologiske utgravningene ble utført av Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo i tidsrommet 5. til 7. juli 2023. Jo-Simon Frøshaug Stokke hadde ansvaret for utgravningene i felt. I tillegg deltok arkeolog Emma Norbakk fra Agder fylkeskommune alle tre dagene.

Prosjektleder ved Kulturhistorisk museum var Kjetil Loftsgarden. Oddbjørn Holum Heiland var behjelpelig med infrastruktur og bruk av gravemaskin i forbindelse med utvidelse av feltet.

3 FORMIDLING

Formidling av de arkeologiske forvaltningsundersøkelsene til et bredt publikum er en prioritet ved Kulturhistorisk museum. Utgravningsleder og prosjektleder var ansvarlige for formidling i felt, samt underveis i felt- og etterarbeidet.

Grunnet mangel på tid og ressurser ble det ikke organisert publikumsbesøk i felt. Likevel kom flere nysgjerrige lokale innom hver dag. I etterkant av befaringen la fylkeskommunene ut et innlegg på sine Facebook-sider. Dette genererte raskt lokal, nasjonal og til dels internasjonal oppmerksomhet rundt funnene, med oppslag i blant annet Setesdølen og på forskning.no.

4 LANDSKAPET, FUNN OG KULTURMINNER

Gården Holum ligger på en stor flate i dalsiden øst for elva Otra, der denne gjør en kraftig sving nord for Valle. Flaten heller svakt mot vest og brytes opp av flere små topper. Gårdstunene ligger i dag rundt og mellom disse toppene. Gårdsnavnet kommer av *holar*, som betyr isolert høyde (Rygh 1905, b. 8, s.220).

Lokaliteten lå like sør for den vestligste av disse toppene. 35 meter fra toppen ligger et våningshus midt i den slake, sørvendte hellingen. Husets laftekasse skal være fra 16-1700-tallet, men ble flyttet dit i moderne tid. I forbindelse med et påbygg ble det gravd en skjæring inn i løsmassene rundt nordsiden av huset. Den undersøkte graven ble avdekket på toppen av skjæringen, helt utpå kanten. Området har vært dyrket, blant annet korn, men er nå delvis slåttemark og delvis brakk.

Det er ikke innmeldt funn fra gården tidligere, men det er kjent en rekke gravminner fra yngre jernalder på nabogårdene, blant annet to på Hoftuft, 250 meter sørvest for Holum-graven (ID 70306 (C24853) og ID 41812 (C27621)). Valle utmerker seg som spesielt rik på gravminner fra jernalderen. Nomelands-haugen (ID 76549) er den største bevarte gravhaugen i Aust-Agder. Nomelandsfunnet, bestående av en øks, reimutstyr og toalettutstyr av bronse, 39 bronseperler, 21 vektlodd av bronse og fem sølvmynter fra vikingtid, antas å stamme fra haugen (Larsen 1981). Funn av vektlodd, myntklipp og importgjenstander i graver kan tyde på at det har vært én eller flere handelsplasser i Valle i vikingtid, tentativt på sletta rundt Valle kirke (Larsen 1980).

Setesdal har lenge vært kjent som en region rik på gravminner og -funn. Likevel har få av dem vært gjenstand for utgravninger, og mange av funnene er fremkommet uten bruk av faglig forsvarlige metoder eller dokumentasjon. Unntaksvis er det undersøkt ett gravfelt i Bygland (Nicolaysen 1894; Glørstad 2014:49), tre flatmarksgraver i Bygland (Løken 1971) og ett gravfelt i Evje (Nicolaysen 1883; Marstrander 1938; Rolfsen 1974). I nyere tid er det undersøkt ett gravfelt på Langeid i Bygland, hvor det ble avdekket drøyt 20 flatmarksgraver fra vikingtid (Loftsgarden og Wenn 2012; Wenn et al. 2016; Glørstad og Wenn 2017; Wenn 2020, Wenn in prep. b), samt to flatmarksgraver fra vikingtid på Hovet (Kjos 2009, 2014).

Figur 1: Plasseringen til utgravningsområdet på Holum i Valle kommune. Kartgrunnlag: Statens kartverk. Kart: Jo-Simon Frøshaug Stokke, KHM.

5 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

På bakgrunn av funnomstendighetene, registreringsfunnene og eksisterende kunnskapsstatus ble det fokusert på følgende problemstillinger ved utgravningen:

1. Identifisering/definering av gravminnet og gravskikk.
2. Datering av bruksfasen(e) og dens eventuelle samtidighet med andre graver og spor etter bosetting i området.
3. Frembringe kunnskap om regionale trender og variasjoner i gravskikk i jernalderen.

6 UTGRAVNINGSMETODER, -FORLØP OG DOKUMENTASJON

Lokaliteten ble undersøkt ved at man først rensket området for ujevnheter, løs sand og stein der maskinen allerede hadde fjernet matjorden. For å være sikre på at man hadde hele utstrekningen på graven og for å utelukke andre omliggende strukturer som kunne sies å ha en direkte relasjon til graven, utvidet man det avdekkede området ved bruk av gravemaskin med flatt skjær. Toppen av undergrunnen ble så rensket ved hjelp av krafse. Deretter finrenset man graven manuelt ved hjelp av graveskje.

Graven ble undersøkt ved en kombinasjon av form- og snittgraving. Etter avdekking ble gravminnet delt i fire kvadranter, hvorpå to motstående kvadranter ble gravd først, deretter de to gjenstående. Ved lagskiller ble hvert lag gravd ferdig for seg, før man gikk videre. Da det viste seg at graven besto av en enkel nedgravning uten laginndeling gikk man over til å formgrave graven i sin helhet, for på den måten å avdekke mest mulig effektivt hele bunnen av graven hvor majoriteten av funnene lå.

Alle løsmassene fjernet under opprensning og graving ble såldet i såld med 2 mm-masker.

Grunneier planla å legge en strømkabel i bakken mellom en strømtransformator nord for lokaliteten og planlagt garasje nordøst for våningshuset. Etter endt utgraving ble det derfor gravd en cirka 1 meter bred, 1 meter dyp sjakt med maskin langs nordsiden av lokaliteten under oppsyn av fylkeskommunens arkeolog. En del av det ene profilet i sjakten ble dokumentert og jordprøver tatt ut.

Figur 2: Fremrensing av graven for hånd. Bildet er tatt mot SØ. Foto: Emma Norbakk, AFK.

6.1 FELTDOKUMENTASJON OG KATALOGISERINGSSTRATEGIER

6.1.1 MASKINVARE OG PROGRAMVARE

Det ble brukt en Trimble R6 GPS med CPOS-nøyaktighet ved innmåling på den enkelte lokalitet. Dokumentasjonssystemet Intrasis (Version 3.0.1) ble brukt til behandling og analyse av innmålte enheter i felt. Til videre databearbeiding, analyse og publisering av GIS-data ble ESRI's ArcMap 10 benyttet.

Dataflyten fra GPS til Intrasis-programvaren skjer ved at målepunktene lagres som Trimble RAW-filer på måleboka, en Trimble TSC3. Her blir de konvertert til Intrasis-format før eksport inn i respektive Intrasis prosjekt-base på bærbar PC. Eksport skjer via kabel fra målebok til PC. Videre bearbeiding og analyse av data gjennomføres i Intrasis og ESRI's ArcMap 10.

Alle kartdata er satt i koordinatsystem UTM/WGS84 sone 32N, og lagret i ESRI geodatabase-format ved avlevering til Dokumentasjonsseksjonen ved Kulturhistorisk museum. I tillegg blir de respektive Intrasis-prosjektet avlevert til samme enhet for lagring og eventuell distribusjon.

6.1.2 KATALOGISERING

Alle funn ble katalogisert av utgravningsleder i henhold til museets gjeldende rutiner.

6.2 KILDEKRITISKE FORHOLD

Det var ikke bevarte levninger i graven. Graven lå på en flate med mulig tidligere jordbruksaktivitet. Graven var anlagt ned i disse kontekstene og kontamineres derfor lett av trekull fra eldre aktivitet på plassen. Dateringer gjort på trekull vil i slike tilfeller gi en terminus post quem, en tidligst mulig datering, for gravleggingen. Typologisk datering av gjenstandsmaterialet vil kunne gi en bedre datering av konteksten.

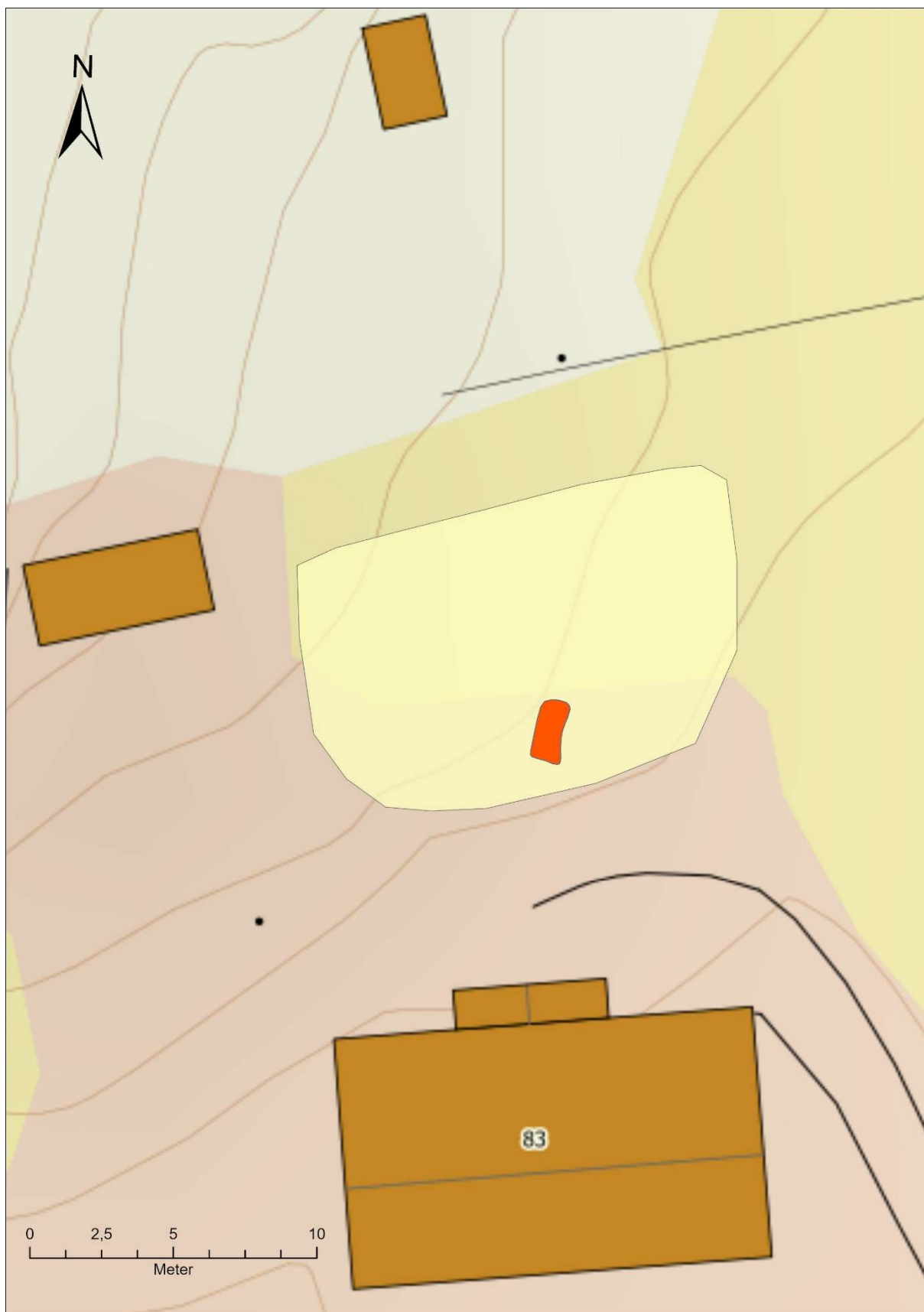
Over lokaliteten var matjorda tynn, mellom 10 og 30 cm. Prosjektet hadde ikke ressurser til å gå igjennom alle massene fjernet med maskin, og både strukturer og funn kan ha gått tapt i dette øverste laget. Det ble ikke observert moderne forstyrrelsene i undergrunnen, inklusive pløyespor.

7 STRUKTURER, KONTEKSTER OG GJENSTANDER

Lokaliteten lå på en slakt skrånende flate mellom eksponerte bergknatter i nord og vest, en våtere forsenkning i landskapet i øst og den moderne skjæringen i sør. Graven har hatt fint utsyn over dalsiden og sørover i Setesdalen. Undergrunnen besto utelukkende av gul sand, fin grus og noe stein.

Figur 3: Oversiktsfoto av lokaliteten. Bildet er tatt mot NV. Foto: Jo-Simon Frøshaug Stokke, KHM.

Figur 4: Detaljkart av lokaliteten som viser gravens plassering (i oransje) innenfor det avdekkede området (i gult). Kartgrunnlag: Statens kartverk. Kart: Jo-Simon Frøshaug Stokke, KHM.

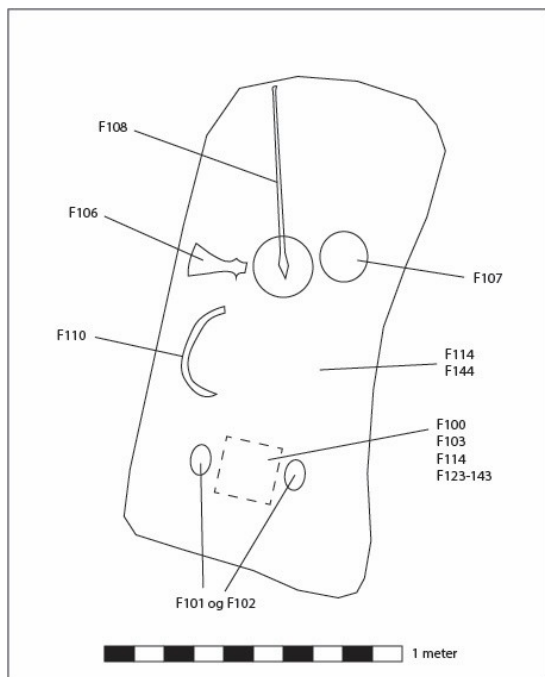
7.1 GRAV 1 (A100003)

Strukturen besto av en enkel, avlang, rektangulær nedgravning. I plan målte den cirka 2 meter lang, 1 meter bred. Graven var orientert nord-nordøst til sør-sørvest. I toppen hadde ujevne sider, en avrundet sørende og en rettere nordende. Ettersom noe av toppen av graven var fjernet med maskin er det visst hvor dyp den opprinnelig har vært. Største bevarte dybde var cirka 15 cm. Bunnen var flat, med skrånende, svakt buede sider. Fyllmassene besto av homogen, brun, siltholdig sand. Da det ble funnet hverken brente bein eller annet brent materiale enn enkelte biter trekull, dreier det seg trolig om en inhumasjonsgrav.

Under gravearbeidet som avdekket graven ble det fjernet en stor, avlang, rektangulær stein. Steinen har ikke spor etter å ha vært tilvirket, men vil likevel ha egnet seg som gravmarkør, enten liggende eller oppreist.

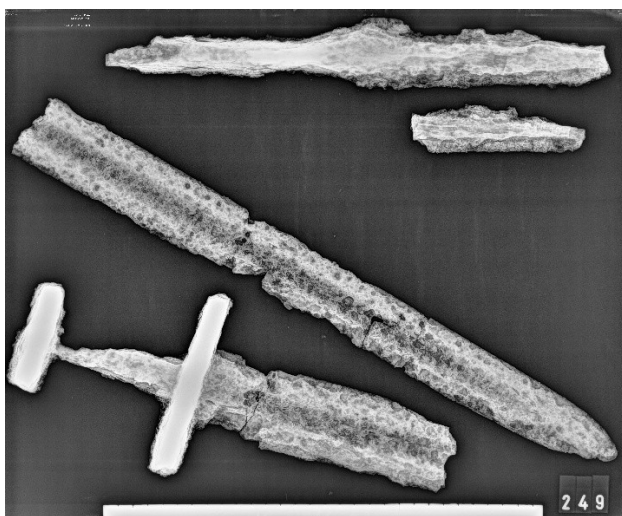

Figur 5: Mulig gravmarkør fjernet fra over graven i forkant av undersøkelsen. Foto: Emma Norbakk, AFK.

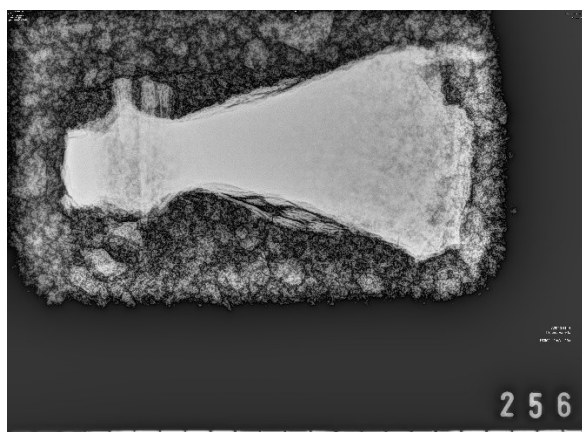
Figur 6: Skjematisk fremstilling av hvorledes utvalgte gjenstandsfunn ble funnet i graven. Tegning: Jo-Simon Frøshaug Stokke, KHM.

Sverd (F104) og spyd (F105) ble fjernet med maskin og det er dermed usikkert hvor og hvordan de lå plassert i graven. Begge våpnene må ha ligget over det øvrige gravgodset ettersom maskinene ikke hadde forstyrret fyllmassene dypere ned. I de samme massene ble det også funnet en del forgylte glassperler (F138). Sverdet er av jern og er brukket i to. Bladet måler 63 x 6,5 cm, hjaltet 13 x 13. Hjaltet er enkelt i form og tilsynelatende udekoreert, og er som R. 489, Petersens type H. Typen dateres til fra sen merovingertid til slutten av vikingtid. Spydspissen av jern var brukket i to store og flere små biter. Bladet er 32 cm langt, falen 15. Spydet er som Petersens type K og opptrer gjennom hele vikingtid.

Figur 7: Røntgenfoto av sverd (F104) og spyd (F105). Foto: Birgit Wilster Hansen, KHM.

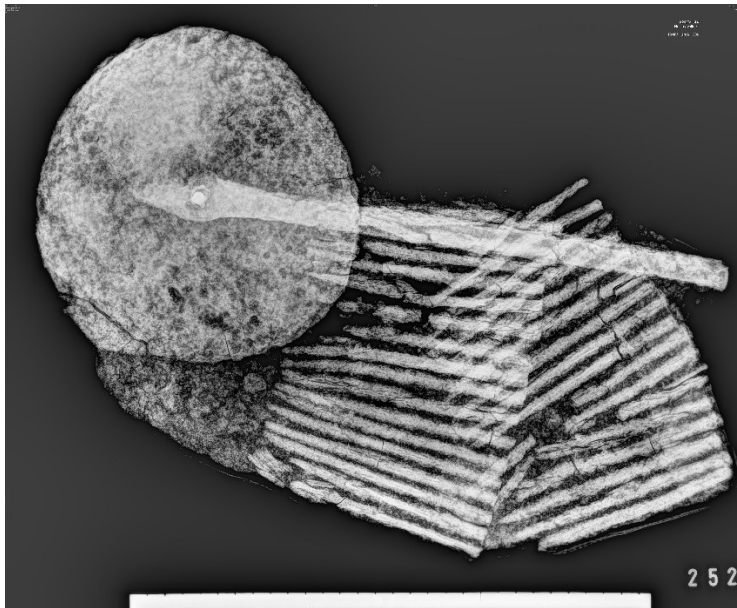
I nordenden av graven lå de større gjenstandene. Et øksehode av jern (F106) er som R.555, Petersens type K og dateres til 900-tallet. Like ved ble det avdekket en skjoldbule av jern (F107). Formen er enkel, med en jevnt avrundet bule, og er som R.562. Typen dateres av Petersen (1919: 47) til cirka 850-950 e.Kr. Et antall nagler som trolig tilhører skjoldbule ble funnet i, rundt og under denne. Det ble òg avdekket en stekepanne av jern (F108) i 4 biter, hvorav ett består av pannen og fremre del av håndtaket, mens de øvrige tre er resten av håndtaket. Enden av håndtaket er formet til en krok. Pannen måler 18 cm i diameter, håndtaket er 54 cm langt, og er som R.430. Stekepannen er sammenrustet med en ullkam (F109), bestående av 34 stifter i jern, liggende i to rader, den ene oppå den andre. Stiftene er like som R. 433, og klassifiseres ofte som linhekler, men der platen mangler er de trolig ullkammer. Disse dateres til vikingtid.

Figur 8: Røntgenfoto av øks (F106). Foto: Birgit Wilster Hansen, KHM.

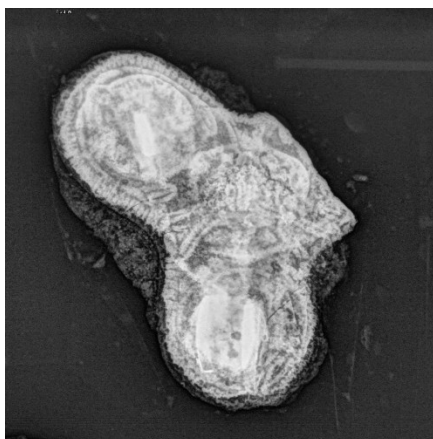
Figur 9: Foto av øks (t.v.), stekepanne og ullkam (midten) og skjoldbule (F107, t.h.) under fremrensing i felt (F107). Foto: Emma Norbakk, AFK.

Figur 10: Röntgenfoto av stekepanne (F108) og ullkam (F109). Foto: Birgit Wilster Hansen, KHM.

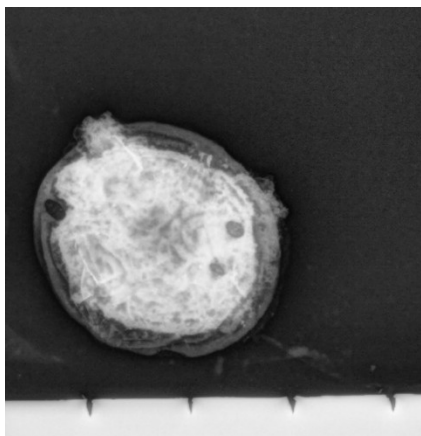
Sentralt i graven lå en sigd (F110), ildstål (F114) og ildflint (F144). Sigdbladet av jern er langt og smalt og brukket i flere biter. Bladet krummer mer i hver ende enn langs midtpartiet. Ildstålet av jern er som R.426, men kortere og bredere enn typeeksemplet, og opptrer i hele vikingtid (Petersen 1919: 51).

Smykkene lå i sørenden av graven. En konsentrasjon av trebiter og tynne metallbeslag er trolig spor etter at smykkene har ligget i et skrin. Her ble funnet en trefliket spenne i kobberlegering (F100), trolig dekorert med dyreornamentikk i borrestil. Den ene armen er brukket. Hver av armene ender i en medaljong. Spennen er som Petersens norske type (1928: fig. 97), men med ribbet kant. På baksiden av spennen er det bevart mineralisert tekstil. Typen dateres til 900-tallet. Det ble funnet to dobbel-skallede ovale spenner i kobberlegering (F101 og F102) dekorert med dyreornamentikk, av samme type som R.652. Spennene er identiske, og har trolig vært del av et sett. Typen dateres til første halvdel av 900-tallet (Petersen 1928: 64).

Figur 11: Röntgenfoto av trefliket spenne (F100) Foto: Birgit Wilster Hansen, KHM.

Det ble også funnet en rund, knapp-formet spenne i kobberlegering (F103). Spennen ser ut til å være dekorert med dyreornamentikk og har minst én perforering. Spennen er trolig som R.665. Fra samme område ble det samlet inn to U-formede hekter festet med en lenke (F115), med tekstilrester på ene hekten. Gjenstanden er sterkt korrodert, og det er uvisst hvilket metall den er laget av.

Figur 10: Røntgenfoto av knapp-formet spenne (F103). Foto: Birgit Wilster Hansen, KHM.

92 % av alle perlene samlet inn fra graven ble funnet liggende rundt og mellom de to ovale spennene. Perlene har trolig dannet ett halskjede, ettersom flere lå tilsynelatende *in situ* på linje, for lang til å være et armbånd. Perlene fordeler seg på 19 typer, basert på form, farge og dekor. Én av disse er av rav (F141), de øvrige av glass.

Den klart vanligste typen er segmenterte, runde, sølvforgylte og fiolette perler (F138–141). Mindre vanlige er enkle, doble og triple, ringformede perler i grønt og blågrønt glass (F127–F129), melonperler i samme fargene (F123–126), tønneformede perler med tråddekor (F131–134), og sylindriske perler med tråddekor og øyne (F135–137).

Funnr.	Antall	Materiale	Form	Farge	Dekor	Perlegruppe	Datering
F123	3	Glass	Melon	Grønn		Ap	960–1000 e.Kr.
F124	1	Glass	Melon	Blågrønn		Ap	960–1000 e.Kr.
F125	1	Glass	Melon	Blågrønn		Ap	960–1000 e.Kr.
F126	1	Glass	Melon	Blek turkis		Ap	960–1000 e.Kr.
F127	5	Glass	Ring	Blågrønn		Aq	790–820 e.Kr.
F128	1	Glass	Trippel ring	Blågrønn		Ea	950–1000 e.Kr.
F129	1	Glass	Ring	Lyseblå, rødbrun	Bølgete tråddekor	Bc	860–950 e.Kr.
F130	2	Glass	Dobbel	Lyseblå	Bølgete tråddekor	Bc	860–950 e.Kr.

F131	1	Glass	Tønne	Blek turkis	Linjer og øye	Bp	850–950 e.Kr.
F132	2	Glass	Tønne	Lyseblå	Rett og bølgete tråddekor	Bc	860–950 e.Kr.
F133	1	Glass	Tønne	Blek turkis	Bølgete tråddekor	Bc	860–950 e.Kr.
F134	1	Glass	Tønne	Blek turkis	Bølgete tråddekor	Bc	860–950 e.Kr.
F135	3	Glass	Sylindrisk	Blek turkis	Rett og bølgete tråddekor	Bc	860–950 e.Kr.
F136	2	Glass	Sylindrisk	Hvit og blek turkis	Kryssende tråddekor og øye	Bp	850–950 e.Kr.
F137	1	Glass	Sylindrisk	Hvit og grønn	Lagvis	Bd	860–980 e.Kr.
F138	97	Glass	Segmentert	Sølvforylt med gulbrunt glass		Ea	950–1000 e.Kr.
F139	10	Glass	Segmentert	Sølvforylt med klart glass		Ea	950–1000 e.Kr.
F140	3	Glass	Segmentert	Fiolett		Ea	
F141	1	Rav	Ring	Rav		Uvisst	Uvisst

Tabell 1: Oversikt over samtlige perler funnet i Holum-graven.

Figur 12: Foto av oval spenne (F101/F102) og et utvalg perler under opprensing. Foto: Emma Norbakk, AFK.

Like til side for smykkene ble det funnet to spinnehjul i kleber (F142 og F143). Begge er flate på ene siden, avrundede på andre.

Figur 13: Foto av spinnehjulene under opprensing (F142 og F143). Foto: Birgit Wilster Hansen, KHM.

Spredt rundt i graven lå det mindre, delvis uidentifiserbare gjenstander av jern. Blant annet er det identifisert tre, enkle kniver av jern (F111, F112, F113), med rester etter treskaft, en D-formet ring av jern (F116) som trolig er en beltespenne og en uviss gjenstand av jern (F119). Gjenstanden ser på røntgen ut til å bestå av to lange, tynne deler. Det er uvisst om disse er del av et sammenhengende redskap, som en tang, eller om de er to sammenrustede gjenstander.

Det ble òg funnet en svakt eggformet, meget glatt stein av lys kvartsitt (F145), som best kan klassifiseres som en kosestein.

8 DATERINGER, NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER

Det ble ikke samlet inn naturligvitenskapelige prøver til analyse.

9 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON

Jan Henning Larsen har argumentert for at det i vikingtid går et skille i gravskikken mellom Kristiansand og Lillesand (2000:51-52). I dalstrøkene innover i Agder ser det og ut til at den hedenske gravskikken har vedvart etter at den forvart langs kysten rundt 950 e.Kr. Ytterligere et skille kommer til uttrykk ved at hauglagte graver dominerer langs kysten, mens flatmarksgraver er vanligere innover i landet (Rolfen 1981; Larsen 1984, 2000:47-50; Låg 1999:173-5; Wenn et al. 2016; Glørstad og Wenn 2017).

Holum-graven passer godt inn i dette bildet. Graven fremstår som en enkel flatmarksgrav og en typologisk datering av gravgodset peker samlet i retning av en *terminus post quem* for gravleggingen en gang på midten av 900-tallet.

Videre er det klare likheter mellom Holum-graven og andre graver i Valle. De to gravene på Hoftuft, ID 70306 og ID 41812, var begge enkle flatmarksgraver fra vikingtid. ID 70306 (C24583) inneholdt sverd, øks, spyd og skjoldbule av samme type som Holum-graven. Det ble

og funnet glassperler, ovale spenner, spinnehjul, ullkam, kniver og sigd. Gravgodset skiller seg fra det i Holum-graven ved å inkludere blant annet et munnbitt, pilspisser og bryne. ID 41812 (C27621) inneholdt øks og spyd av samme type som i de to andre gravene og et sverd av Petersens type I. I tillegg inkluderte gravgodset en saks.

Sammensetning av gravgodset i alle tre gravene kan tolkes i retning av en dobbeltgrav, ID 41812 riktignok mer tentativt enn de to andre. Men en så tradisjonell tolkning av gjenstandssammensetningen er problematisk uten et osteologisk materiale.

10 LITTERATUR

Callmer, J. 1977: *Trade beads and bead trade in Scandinavia ca. 800-1000 A. D.* Acta Archaeologica Lundensia, Series in 4°, 11. Gleerup, Lund.

Glørstad, Z. T. 2014: Gravskikk og rituell praksis i jernalderen i Setesdal. I *Spor i Setesdalsjord*, redigert av L. Jansen, I. Paulsen og N. O. Sundet, s. 43-53. Bokbyen forlag AS, Tvedestrand.

Glørstad, Z. og C. C. Wenn 2017: Langeid in Setesdal, South-Norway: a Viking Age trade station along a mercantile highway? I *Viking-Age Transformations: Trade, Craft and Resources in Western Scandinavia*, redigert av Z. Glørstad og K. Loftsgarden, s. 191-211. Ashgate.

Fuglesang, Signe Horn & David Wilson 2006: *The Hoen hoard: a Viking gold treasure of the ninth century*. Norske oldfunn XX. Kulturhistorisk museum (UiO), Oslo.

Kjos, O. 2009: *Rapport fra arkeologisk utgravning. Bosetningsspor og gravminner. Hovet, 65/1 m.fl. Valle kommune, Aust-Agder*. Upublisert utgravningsrapport, Kulturhistorisk museum, Oslo.

Kjos, O. 2014: Gravskikken i yngre jernalder – Belyst ved tre gravminner på Hovet i Valle kommune. I *Spor i Setesdalsjord*, redigert av L. Jansen, I. Paulsen og N. O. Sundet, s. 87-100. Bokbyen forlag AS, Tvedestrand.

Larsen, J. H. 1980: *Vikingtids handelsplass i Valle, Setesdal*. Universitetets Oldsaksamling Skrifter. Ny rekke. Nr. 3. Oslo.

Larsen, J. H. 1981: *Førhistoria i Valle kommune, Setesdal*. Nicolay skrifter 1. Oslo.

Larsen, J. H. 1984: *Graver fra sen hedensk tid i Aust-Agder*. Universitetets Oldsaksamling Årbok 1982/1983, s. 173-181. Oslo.

Larsen, J. H. 2000: *Vikingtidsfunn fra Aust-Agder. Agder i fjern fortid*. Skriftserien nr. 72. Høgskolen i Agder, s. 21-57. Kristiansand.

Loftsgarden, K. og C. C. Wenn. 2012: *Gravene ved Langeid – foreløpige resultater fra en arkeologisk utgravning*. Nicolay, 117, s. 23-32.

- Løken, T. 1971: *Dødehus over vikingtidens flatmarksgraver?* Nicolay arkeologisk tidsskrift 9:17-21.
- Låg, T. 1999: *Agders historie 800-1350*. Kristiansand.
- Marstrander, S. 1938: *En gravplass fra folkevandringstid ved Evje Nikkelverk i Setesdalen*. Winther-Festskrift. København.
- Nicolaysen, N. 1883: *Udgravninger i Evje i 1882*. I Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkers bevaring Årsberetning for 1882, s. 14-29. C. C. Werner & Co's bogtrykkeri, Kristiania.
- Nicolaysen, N. 1894: *Udgravninger i 1893*. I Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkers bevaring. Årsberetning for 1893, s. 62-76. C. C. Werner & Co's bogtrykkeri, Kristiania.
- Petersen, J. 1919: *De norske vikingesverd. En typologisk-kronologisk studie over vikingetidens vaaben*. Skrifter utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo. II, Hist-Filos. Klasse, No. 1.
- Petersen, J. 1928: *Vikingetidens smykker*. Stavanger museum.
- Petersen, J. 1951: *Vikingetidens redskaper*. Skrifter utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo. II, Hist-Filos. Klasse, No. 4.
- Rolfsen, P. 1974: *Et gravfelt fra folkevandringstiden ved Evje nikkilverk, Aust-Agder. Grav og gravskikk*. Agder historielag 1974. Årsskrift 52:8-19.
- Rolfsen, P. 1981: *Den siste hedning på Agder*. Viking XLIV:112-128.
- Rygh, O. 1905: *Norske Gaardnavne: Oplysninger samlede til Brug ved Matrikelens Revision: B. 8: Nedenes Amt*. W. C. Fabritius og Sønner A/S, Kristiania.
- Tempelmann- Mączyńska, M. 1985: Die Perlen der römischen Kaiserzeit und der frühen Phase der Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum. Römisch-germanische Forschungen; 43. Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein.
- Wenn, C. C., 2020: What happened at Langeid? Understanding reopened graves after time took its toll. I: *Grave disturbance*, redigert av E. Aspöck, N. Müller-Scheessel og A. Klevnäs. Oxbow Studies in Funerary Archaeology. Vol. 14. Oxbow.
- Wenn, C. C. in prep. b: The late Viking Age cemetery at Langeid, Setesdal. I *Buried Things - Recent Discoveries of Viking Graves in Iceland and Western Norway*, redigert av H. Roberts, M. Ramstad, m.fl.

Wenn, Camilla Cecilie, Kjetil Loftsgarden og Zanette T. Glørstad 2016: *Rapport fra arkeologisk utgravning. Rv. 9 Krokå-Langeid. Langeid øvre, 2/1, 2. Bygland k., Aust-Agder, I-III*. Upublisert utgravningsrapport, Kulturhistorisk museum. Oslo.

11 VEDLEGG

11.1 C66381/1-46

Funnkategori: gravfunn. **Periode:** vikingtid.

Framkommet ved: Framkommet ved jordarbeid. **Funnår:** 2023.

Lokalitetsnavn: Holum.

Fylke: Agder. **Kommune:** Valle.

Gård: Holum 38/1.

Kartfesting: EU89-UTM; Sone 32, Funnsted (eksakt), **N:** 6566276, **Ø:** 417378, **H:** 357.

LokalitetsID: 299408.

Stedfestingskommentar: Lokaliteten ligger 9 meter nord for våningshuset, 33 meter nordøst for låven og 12 meter sørøst for uthuset på Holum. Koordinatene markerer omtrentlig midtpunkt i graven.

Funnomstendighet: Sikringsgraving av en grav fremkommet under totalrenovering av et våningshus. Like under matjorda på toppen av en moderne skjæring like inntil huset dukket det under maskinell graving opp et sverd og en spydspiss. Ved nærmere ettersyn av funnstedet ble det også samlet inn et antall glassperler og mindre gjenstander av kobberlegering. Etter befarings av arkeologer fra Agder fylkeskommune og Kulturhistorisk museum i Oslo ble bunnen av graven vurdert til å være relativt uberørt og ytterligere utgravning nødvendig for å sikre informasjon og gjenstander. Under de påfølgende utgravningene fremkom det ytterligere gravgods. Samlet tyder funnene på en dobbeltgrav fra rundt midten av 900-tallet. Graven var en enkel flatmarksgrav, cirka 2 x 1 meter, orientert nord-nordøst til sør-sørvest, og har trolig vært markert med en ubearbeidet, avlang stein, som ble fjernet under den maskinelle gravingen. Funnene lå fordelt i hele graven, men med en overvekt av smykker i sørenden og større gjenstander i nordenden.

Funnet av: Anne og Oddbjørn Holum Heiland.

Katalogisert av: Jo-Simon Frøshaug Stokke.

11.1.1 1) SPENNE AV KOBBERLEGERING

Form: trefliket. **Variant:** JP 1928, fig. 97.

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 2.

Gjenstandsbeskrivelse: Trefliket spenne i kobberlegering, trolig med dyreornamentikk i borrestil. Den ene armen er brukket. Hver av armene ender i en medaljong. Som Petersens

norske type (1928: fig. 97), men med ribbet kant. På baksiden av spennen er det bevart mineralisert tekstil. Typen dateres til 900-tallet.

Mål: L: 5,5 cm. B: 5,5 cm.

Datering: 900-tallet e.Kr.

Funnr.: F100.

11.1.2 2) SPENNE AV KOBBERLEGERING

Form: oval. **Variant:** R.652.

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Dobbeltskallet oval spenne i kobberlegering dekorert med dyreornamentikk. Som R.652. Spennen er identisk med, og har trolig vært del av et sett med unr. 3. Dateres til første halvdel av 900-tallet (Petersen 1928: 64).

Mål: L: 11 cm. B: 6,5 cm.

Datering: Første halvdel av 900-tallet e.Kr.

Funnr.: F101.

11.1.3 3) SPENNE AV KOBBERLEGERING

Form: oval. **Variant:** R.652.

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 10.

Gjenstandsbeskrivelse: Dobbeltskallet oval spenne i kobberlegering dekorert med dyreornamentikk. Spennen er tilnærmet komplett, men foreligger i 10 fragmenter. Som R.652. Spennen er identisk med, og har trolig vært del av et sett med unr. 2. Dateres til første halvdel av 900-tallet (Petersen 1928: 64).

Datering: Første halvdel av 900-tallet e.Kr.

Funnr.: F102.

11.1.4 4) SPENNE AV KOBBERLEGERING

Form: rund. **Variant:** R.665.

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Rund, knappformet spenne i kobberlegering. Spennen ser ut til å være dekorert med dyreornamentikk og har minst én perforering. Trolig som R.665.

Mål: D: 2,5 cm.

Funnr.: F103.

11.1.5 5) SVERD AV JERN

Variant: JP 1919, type H.

Antall: 1. Antall fragmenter: 2.

Gjenstandsbeskrivelse: Sverd av jern brukket i to. Hjaltet er enkelt i form og tilsynelatende udekorert. Bladet måler 63 x 6 cm, hjaltet 13 x 13. Som R.489, Petersens (1919) type H. Sverdet dateres til fra sen merovingertid til slutten av vikingtid.

Mål: L: 76 cm. B: 13 cm.

Datering: Sen merovingertid-slutten av vikingtid.

Funnr.: F104.

11.1.6 6) SPYD AV JERN

Variant: JP 1919, type K.

Antall: 1. Antall fragmenter: 10.

Gjenstandsbeskrivelse: Spyd av jern, brukket i to store og flere små biter. Bladet er 32 cm langt, falen 15. Som Petersens (1919) type K. Dateres til hele vikingtid.

Mål: L: 47 cm. B: 5 cm.

Datering: Vikingtid.

Funnr.: F105.

11.1.7 7) ØKS AV JERN

Variant: JP 1919, type K.

Antall: 1. Antall fragmenter: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Øksehode i jern. En mindre bit er brukket av bladet. Som R.555, Petersens (1919) type K. Dateres til 900-tallet.

Mål: L: 17,5 cm. B: 10 cm.

Datering: 900-tallet e.Kr.

Funnr.: F106.

11.1.8 8) SKJOLDBULE AV JERN

Variant: R.562.

Antall: 1. Antall fragmenter: 5.

Gjenstandsbeskrivelse: Skjoldbule av jern. Et uvisst antall nagler (unr. 19) som trolig tilhører skjoldet ble funnet i, rundt og under skjoldbule. Formen er enkel, med en jevnt avrundet bule. Som R.562. Dateres av Petersen (1919: 47) til cirka 850-950 e.Kr.

Mål: D: 15 cm.

Datering: 850-950 e.Kr.

Funnr.: F107.

11.1.9 9) STEKEPANNE AV JERN

Variant: R.430.

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 4.

Gjenstandsbeskrivelse: Stekepanne av jern i fire fragmenter, hvorav ett består av pannen og fremre del av håndtaket, mens de øvrige tre utgjør resten av håndtaket. Enden av håndtaket er formet til en krok. Pannen måler 18 cm i diameter, håndtaket er 54 cm langt. Stekepannen er sammenrustet med ullkam, unr. 10. Som R.430.

Mål: L: 52 cm. D: 18 cm.

Funnr.: F108.

11.1.10 10) LINHEKLE AV JERN

Form: Ullkam. **Variant:** R.433.

Antall: 2. **Antall fragmenter:** 34.

Gjenstandsbeskrivelse: To linhekler/ullkammer, hver bestående av 17 tinder i jern. Nærmest som R.433, som dateres til vikingtid, men med kun én rad tinder på hver kam, som Gustafson 1906: 112, fig. 472. De to kammene ble funnet liggende delvis oppå hverandre f. Sammenrustet med stekepannen, unr. 9.

Mål: L: 14 cm. B: 1,2 cm.

Datering: Vikingtid.

Funnr.: F109.

11.1.11 11) SIGD AV JERN

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 10.

Gjenstandsbeskrivelse: Langt, smalt sigdblade i jern, brukket i flere biter. Bladet krummer mer i hver ende enn langs midtpartiet.

Mål: L: 40 cm. B: 2,5 cm.

Funnr.: F110.

11.1.12 12) KNIV AV JERN, TRE

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 2.

Gjenstandsbeskrivelse: Enkel kniv av jern, med rester etter treskaft. Ser ut til å være samme type som unr. 13 og unr. 14.

Mål: L: 20 cm.

Funnr.: F111.

11.1.13 13) KNIV AV JERN, TRE

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 5.

Gjenstandsbeskrivelse: Enkel kniv av jern, med rester etter treskaft. Ser ut til å være samme type som unr. 12 og unr. 14.

Mål: L: 20 cm.

Funnr.: F112.

11.1.14 14) KNIV AV JERN, TRE

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 5.

Gjenstandsbeskrivelse: Enkel kniv av jern, med rester etter treskaft. Ser ut til å være samme type som unr. 12 og unr. 13.

Mål: L: 20 cm.

Funnr.: F113.

11.1.15 15) ILDESTÅL AV JERN

Variant: R.426.

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Ildstål av jern. Som R.426, men kortere og bredere enn typeeksemplet. Opptrer i hele vikingtid (Petersen 1919: 51).

Mål: L: 6 cm. B: 3,5 cm.

Datering: Vikingtid.

Funnr.: F114.

11.1.16 16) HEKTE AV JERN

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 2.

Gjenstandsbeskrivelse: U-formede hekter festet med lenke, med tekstilrester på ene hekten. Gjenstanden er sterkt korrodert.

Mål: L: 2 cm. B: 1,5 cm.

Funnr.: F115.

11.1.17 17) BELTESPENNE AV JERN

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 4.

Gjenstandsbeskrivelse: D-formet bøyle fra beltespenne av jern.

Mål: L: 4 cm. B: 3 cm. T: 0,8 cm.

Funnr.: F116.

11.1.18 18) TEN AV JERN

Antall: > 1. **Antall fragmenter:** 6.

Gjenstandsbeskrivelse: 6 biter av tein i jern. Det er uvisst hvor mange gjenstander bitene representerer.

Mål: L: 6,3 cm. T: 0,8 cm.

Funnr.: F117.

11.1.19 19) NAGLE AV JERN

Antall: 9? **Antall fragmenter:** 9.

Gjenstandsbeskrivelse: 9 biter av små, korte jernnagler. Ingen av naglene er hele. Et antall er trolig del av skjoldbulen (unr. 8), andre kan være fra sammensatt kam.

Mål: L: 1,5 cm. B: 1,5 cm. T: 0,5 cm.

Funnr.: F118.

11.1.20 20) FRAGMENT AV JERN

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 7.

Gjenstandsbeskrivelse: Sju delvis sammenføybare fragmenter fra antatt samme gjenstand av jern. Ut fra røntgenfoto ser gjenstanden ut til å bestå av to lange, tynne deler, hver ca. 10 cm lange og 1 cm tykke. Det er uvisst om disse er del av et sammenhengende redskap, som en tang, eller om de er to sammenrustede gjenstander.

Mål: Stm: 12 cm.

Funnr.: F119.

11.1.21 21) KROK AV JERN

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 2.

Gjenstandsbeskrivelse: To sammenføybare jernbiter som danner en krokformet gjenstand.

Mål: L: 6 cm. T: 1 cm.

Funnr.: F120.

11.1.22 22) NAGLE AV JERN

Antall: 1. **Antall fragmenter:** 2.

Gjenstandsbeskrivelse: Enkel, tynn nagle av jern, brukket i to.

Mål: L: 8 cm. T: 1 cm.

Funnr.: F121.

11.1.23 23) FRAGMENT AV JERN

Antall: > 1. **Antall fragmenter:** 26.

Gjenstandsbeskrivelse: 26 biter jern, de fleste flate og tynne. Bitene er gruppert under ett undernummer, og de kan tilhøre én eller flere gjenstander. Fragmentene ble funnet liggende spredt i hele graven.

Mål: Stm: 3 cm.

Funnr.: F122.

11.1.24 24) PERLE AV GLASS

Form: melonformet.

Antall: 3.

Gjenstandsbeskrivelse: Tre perler av glass. Delvis gjennomskinnelige, grønne melonperler, nærmest som Callmer 1977: pl. 3, A265ST, perlegruppe Ap, som primært dateres til ca. 960-1000 e.Kr.

Mål: D: 1,2 cm. **T:** 0,5 cm. **Annet mål:** 0,6 (perforering).

Datering: 960-1000 e.Kr.

Funnr.: F123.

11.1.25 25) PERLE AV GLASS

Form: melonformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Perle av glass. Delvis gjennomskinnelig, blågrønn melonperle, nærmest som Callmer 1977: pl. 3, A265ST, perlegruppe Ap, som primært dateres til 960-1000 e.Kr.

Mål: D: 1,1 cm. **T:** 0,5 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Datering: 960-1000 e.Kr.

Funnr.: F124.

11.1.26 26) PERLE AV GLASS

Form: melonformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Perle av glass. Delvis gjennomskinnelig, blågrønn melonperle, nærmest som Callmer 1977: pl. 3, A261ST, med 5 utbulinger, perlegruppe Ap, som primært dateres til ca. 960-1000 e.Kr.

Mål: D: 1 cm. **T:** 0,5 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Datering: 960-1000 e.Kr.

Funnr.: F125.

11.1.27 27) PERLE AV GLASS

Form: melonformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Perle av glass. Opak, blek turkis melonperle, nærmest som Callmer 1977: pl. 3, A265O, perlegruppe Ap, som primært dateres til ca. 960-1000 e.Kr.

Mål: D: 1,2 cm. **T:** 0,6 cm. **Annet mål:** 0,6 (perforering).

Datering: 960-1000 e.Kr.

Funnr.: F126.

11.1.28 28) PERLE AV GLASS

Form: ringformet.

Antall: 5.

Gjenstandsbeskrivelse: Fem delvis gjennomskinnelige, blågrønne glassperler, delvis avflatet på hver side, nærmest som Callmer 1977: pl. 3, A270ST, perlegruppe Aq, som primært dateres til ca. 790-820 e.Kr.; forekommer mer sporadisk senere.

Datering: 790-820 e.Kr.

Mål: D: 1,2 cm. **T:** 0,6 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Funnr.: F127.

11.1.29 29) PERLE AV GLASS

Form: trippel ringformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Delvis gjennomskinnelig, blågrønn glassperle bestående av tre sammensatte ringformete perler. Delvis avflatet på hver side. Nærmest som Callmer 1977: pl. 16, E120O, men gjennomskinnelig og med tre ledd i stedet for to, perlegruppe Ea, som primært dateres til ca. 950-1000 e.Kr.

Mål: D: 1,1 cm. **T:** 1,3 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Datering: 950-1000 e.Kr.

Funnr.: F128.

11.1.30 30) PERLE AV GLASS

Form: ringformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Opak, lyseblå glassperle, delvis avflatet på hver side, med rødbrun, bølgete tråddekor, nærmest som Callmer 1977: pl. 13/fargepl. III, B612, , perlegruppe Bc, primært datert til ca. 860-950 e.Kr., men forekommer sporadisk før og etter.

Mål: D: 1 cm. **T:** 0,4 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Datering: 860-950 e.Kr.

Funnr.: F129.

11.1.31 31) PERLE AV GLASS

Form: dobbel ringformet.

Antall: 2.

Gjenstandsbeskrivelse: To opake, lyseblå glassperler, delvis avflatet på hver side, hver bestående av to sammensatte ringformete perler. Rødbrun, bølgelinjer, nærmest som Callmer 1977: pl. 13/fargepl. III, B611, perlegruppe Bc, primært datert til ca. 860-950 e.Kr., men forekommer sporadisk før og etter.

Mål: D: 1,1 cm. **T:** 0,9 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Datering: 860-950 e.Kr.

Funnr.: F130.

11.1.32 32) PERLE AV GLASS

Form: mosaikkperle.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Avrundet, svakt tønneformet mosaikkperle i opakt blek turkist glass. Dekorert med rødbrune, kryssende bølgelinjer som innrammer øyne, med rødbrun pupill og svarte stråler, nærmest som Callmer 1977: pl. 13/fargepl. III, B565, , perlegruppe Bp, som dateres til ca. 850-950 e.Kr.

Mål: D: 1,3 cm. **T:** 1 cm. **Annet mål:** 0,4 (perforering).

Datering: 850-950 e.Kr.

Funnr.: F131.

11.1.33 33) PERLE AV GLASS

Form: dobbelkonisk.

Antall: 2.

Gjenstandsbeskrivelse: To dobbeltkoniske glassperler. Nærmest som Callmer 1977: pl. 4/fargepl. I, B022, men med lys blå grunnfarge i stedet for hvit; perlegruppe Bc. Svart, bølgete tråddekor langs midten mellom rødbrun, rett tråddekor. Primært datert til ca. 860-950 e.Kr., men forekommer sporadisk før og etter.

Mål: D: 1,2 cm. **T:** 0,7 cm. **Annet mål:** 0,6 (perforering).

Datering: 860-950 e.Kr.

Funnr.: F132.

11.1.34 34) PERLE AV GLASS

Form: tønneformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Avrundet, svakt tønneformet, opak blek turkis perle, med rødbrun bølgete tråddekor, nærmest som Callmer 1977: pl. 13/fargepl. III, B610, perlegruppe Bc men tykkere, mer tønneformet, , som primært dateres til ca. 860-950 e.Kr., men forekommer sporadisk før og etter.

Mål: D: 1,3 cm. **T:** 0,9 cm. **Annet mål:** 0,5 (perforering).

Datering: 860-950 e.Kr.

Funnr.: F133.

11.1.35 35) PERLE AV GLASS

Form: tønneformet.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Avrundet, svakt tønneformet, opak blek turkis perle, med avtrykk etter bølgete tråddekor, nærmest som Callmer 1977: pl. 13/fargepl. III, B610, perlegruppe Bc, men tykkere, mer tønneformet. Primært datert til ca. 860-950 e.Kr., men forekommer sporadisk før og etter.

Mål: D: 1,2 cm. **T:** 0,7 cm. **Annet mål:** 0,4 (perforering).

Datering: 860-950 e.Kr.

Funnr.: F134.

11.1.36 36) PERLE AV GLASS

Form: sylindrisk.

Antall: 3.

Gjenstandsbeskrivelse: Tre sylindriske, opake blek turkise perler, dekorert med bølgete, svart tråddekor mellom to linjer rødbrun tråddekor. Nærmest som Callmer 1977: pl. 13/fargepl. III, B615, men med dekorfarger som pl. 4/fargepl. I, B0210, perlegruppe Bc, primært datert til 860-950 e.Kr., men forekommer sporadisk før og etter.

Mål: D: 0,8 cm. **T:** 1,1 cm. **Annet mål:** 0,4 (perforering).

Datering: 860-950 e.Kr.

Funnr.: F135.

11.1.37 37) PERLE AV GLASS

Form: Mosaikkperle.

Antall: 2.

Gjenstandsbeskrivelse: To sylindriske mosaikkperler med øyne, begge med hvit og blek turkis grunnfarge. Nærmest som Callmer 1977, pl. 5/fargepl. I, B039, perlegruppe Bp, men én av perlene har blek turkis grunnfarge i stedet for hvit. Perlene har kryssende, rødbrun tråddekor rundt øyne med rødbrun pupill og alternerende svarte og hvite/blek turkise stråler. Datert til ca. 850-950 e.Kr.

Mål: D: 0,9 cm. **T:** 1,1 cm. **Annet mål:** 0,4 (perforering).

Datering: 850-950 e.Kr.

Funnr.: F136.

11.1.38 38) PERLE AV GLASS

Form: sylindrisk.

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Sylindrisk opak hvit perle, nærmest som Callmer 1977: pl. 4/fargepl. I, B0150, perlegruppe Bd, men sikk-sakk-linjene er gjennomskinnelig grønne i stedet for svarte. Datert til ca. 860-980 e.Kr., med en klar topp ca. 885-950 e.Kr.

Mål: D: 1 cm. **T:** 1,2 cm. **Annet mål:** 0,4 (perforering).

Datering: 860-980 e.Kr.

Funnr.: F137.

11.1.39 39) PERLE AV GLASS

Form: segmentert.

Antall: <97. **Antall fragmenter:** 97.

Gjenstandsbeskrivelse: 97 fragmenter av sølvfolierte, segmenterte glassperler med gulbrun grunnfarge. Nærmest som Callmer 1977: pl. 16/fargepl. III, E140, perlegruppe Ea, datert til ca. 950-1000 e.Kr.

Datering: 950-1000 e.Kr.

Mål: D: 0,6 cm. **T:** 0,5 cm. **Annet mål:** 0,1 (perforering).

Funnr.: F138.

11.1.40 40) PERLE AV GLASS

Form: segmentert.

Antall: <10. **Antall fragmenter:** 10.

Gjenstandsbeskrivelse: Ti fragmenter av sølvfolierte, segmenterte glassperler. Nærmest som Callmer 1977, pl. 16/fargepl. III, E112, perlegruppe Ea, som dateres til ca. 950-1000 Ae.Kr.

Mål: D: 0,6 cm. **T:** 0,5 cm. **Annet mål:** 0,1 (perforering).

Datering: 950-1000 e.Kr.

Funnr.: F139.

11.1.41 41) PERLE AV GLASS

Form: segmentert.

Antall: 3.

Gjenstandsbeskrivelse: Tre fiolette (malvafargete), segmenterte glassperler. Nærmest som Callmer 1977: pl. 15/fargepl. III, E050T-01-02, perlegruppe Ea, datert til ca. 950-1000 e.Kr.

Mål: D: 0,5 cm. **T:** 0,4 cm. **Annet mål:** 0,1 (perforering).

Datering: 950-1000 e.Kr.

Funnr.: F140.

11.1.42 42) PERLE AV RAV

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Flat, ujevn, ringformet ravperle. Perlen ser ut til å bare være delvis tilvirket.

Mål: D: 1,3 cm. **T:** 0,5 cm. **Annet mål:** 0,3 (perforering).

Funnr.: F141.

11.1.43 43) SPINNEHJUL AV KLEBER

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Spinnehjul av kleber, nærmest som Hofseth 1985, type IA/IIG, med flat base og hvelvet toppflate og krumme sider.

Mål: D: 3,2 cm. **T:** 1,4 cm. **Annet mål:** 0,8 (perforering).

Datering: Jernalder

Funnr.: F142.

11.1.44 44) SPINNEHJUL AV KLEBER

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Spinnehjul av kleber, nærmest som Hofseth 1985, type IA/IIG, med flat base og hvelvet toppflate og krumme sider.

Mål: D: 2,8 cm. **T:** 1,1 cm. **Annet mål:** 0,8 (perforering).

Datering: Jernalder

Funnr.: F143.

11.1.45 45) ILDFLINT AV FLINT

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Godt brukt ildflint.

Mål: Stm: 3,7 cm.

Funnr.: F144.

11.1.46 46) STEIN AV KVARTSITT

Antall: 1.

Gjenstandsbeskrivelse: Svakt ovoid, meget glatt stein av lys kvartsitt.

Mål: Stm: 2,7 cm.

Funnr.: F145.

11.2 FOTOLISTE

Filnavn	Motiv	Strukturnr/ Objektnr	Sett mot	Fotograf	Opptaksdato
Cf56142_001.JPG	Holumgraven før opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_002.JPG	Holumgraven før opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_003.JPG	Holumgraven før opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_004.JPG	Holumgraven før opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_005.JPG	Oversiktsfoto av Holumgraven før opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_006.JPG	Oversiktsfoto av Holumgraven før opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_007.JPG	Oversiktsfoto av Holumgraven før opprensing.		sørvest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_008.JPG	Oversiktsfoto av Holumgraven før opprensing.		sørvest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023
Cf56142_009.JPG	Holumgraven etter opprensing.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.07.2023

Cf56142_010.JPG	Holumgraven etter avdekking rundt med maskin.		sør	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_012.JPG	Holumgraven etter ytterligere rensing.		sør	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_013.JPG	Holumgraven etter ytterligere rensing.		sør	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_014.JPG	Holumgraven etter graving av SØ-kvadrant.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_016.JPG	Nordenden av graven etter snittinntekt av gjenstående dybde.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_022.JPG	Arbeidsbilde av graven etter avdekking av skjoldbule.		sør	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_023.JPG	Arbeidsbilde av graven etter avdekking av skjoldbule.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_023.JPG	Arbeidsbilde av graven etter avdekking av skjoldbule og øks.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	06.07.2023
Cf56142_024.JPG	Situasjonsbilde av treskrin, med skålspenne synlig midt i bildet og kosestein nede i venstre hjørnet.		øst	Jo-Simon Frøshaug Stokke	07.07.2023
Cf56142_026.JPG	Detaljbilde av treskrinet.		øst	Jo-Simon Frøshaug Stokke	07.07.2023
Cf56142_029.JPG	Detaljbilde av skålspenne funnet i treskrinet, med glassperler i forgrunnen.		øst	Jo-Simon Frøshaug Stokke	07.07.2023
Cf56142_032.JPG	Detaljbilde av skålspenne funnet i treskrinet.		øst	Jo-Simon Frøshaug Stokke	07.07.2023
Cf56142_034.JPG	Holumgraven etter formgraving, med sigd og jernplate in situ.		vest	Jo-Simon Frøshaug Stokke	07.07.2023
Cf56142_035.JPG	Holumgraven etter formgraving, med sigd og jernplate in situ.		sør	Jo-Simon Frøshaug Stokke	07.07.2023
Cf56142_036.JPG	Oversiktskart over Norge.			Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.04.2025
Cf56142_037.JPG	Detaljkart over lokaliteten.			Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.04.2025
Cf56142_038.JPG	Planskisse av graven.			Jo-Simon Frøshaug Stokke	05.04.2025

11.3 ARKIVERT ORIGINALDOKUMENTASJON

Det forelå ingen originaldokumentasjon for arkivering fra utgravningen.

